

Bút ký:

NHỚ VỀ “MỘT CÁI TẾT Ở HÀ NỘI”

Đào Như

Sau gần ba mươi chín năm dừng chân ở đất tạm dung, phần nhiều chúng ta đã hơn hai màu tóc trên đầu nhưng vẫn còn nhớ sao ‘Chợ Tết’! Cây tre nêu và tràng pháo chuột nổ lép bép ngoài sân hiện ra trong tâm hồn của mỗi chúng ta đậm đặc từng nét trong những ngày cuối tháng Chạp. Nhớ khói hương ngày Tết như nhớ mùi sữa mẹ thuở còn nằm nôi. Dù cho có hay không ăn Tết nữa, không ai chối cãi được ‘chợ Tết’ ‘sắm Tết’ ‘ăn Tết’ ‘chúc Tết’...đã là một gốc văn hóa dân tộc, một phần quá khứ thân thiết của đời mình nhất là những ai vừa ngoài bảy mươi, chí tám mươi như chúng tôi.

Nhớ Vũ Bằng, sau khi di cư vào Saigon 1954 chỉ cách Hà Nội không đầy hai ngàn cây số, cùng trên quê hương đất nước, đến những năm sáu mươi trong tập “Thương Nhớ Mười Hai” của ông, Vũ Bằng đã ra riel nhớ Tết ngoài Bắc, nhất là chợ Tết trong làng quê. Vũ Bằng minh họa nỗi nhớ Tết bằng những câu thơ “Chợ Tết” của Đoàn Văn Cừ, một nhà thơ mộc mạc chân quê của đất Bắc:

...Họ vui vẻ kéo hàng trên cỏ biếc

Những thằng cu áo đỏ chạy lon xon

Vài cụ già chống gậy lom khom

Cô yếm thắm che môi cười lặng lẽ

Thằng em bé nép đầu bên yếm mẹ

Hai người thôn gánh lợn chạy đi đâu

Con bò vàng ngộ nghĩnh đuổi theo sau...

Anh hàng tranh kéo kịt quấy đôi bờ

Tìm đến chỗ đông người ngồi dỡ bán

Mấy thầy khóa gò lưng trên cánh phản
Tay mài nghiên hí hoái viết thơ xuân
Cụ đồ nho dừng lại vuốt râu cằm
Miệng lẩm nhẩm đọc vài câu đối đỏ...
Những mẹt cam đỏ chói tựa son pha
Thúng gạo nếp đong đầy như núi tuyết
Con gà trống mào thâm như cục huyết
Một người mua cầm căng dốc lên xem...
Chợ tưng bừng như thế đến gần đêm...

Nhưng với Vũ Bằng, “tất cả...tất cả đều thua hai chị em cô hàng bán chiếu cạp điều cười đã xinh ăn nói lại tình, ô hay sao chiếu cất cao gần nóc chợ mà mình lại thấy như có hoa nở ở chung quanh?...” Đó là hương sắc Tết, bức tranh Tết, bức tranh Chợ Tết tại các vùng quê miền Bắc hay cửa Thăng Long, Hà Nội tại các chợ Mơ, chợ Bằng, chợ Ô Cầu Dền, chợ Đồng Xuân, chợ Ngâm, chợ Đệp, đã thành những ‘hoài niệm Tết’ khôn nguôi của Vũ Bằng

Những gì khiến Vũ Bằng nhớ Tết, những gì nhà thơ chân quê Đoàn Văn Cừ miêu tả Tết, chỉ là những hương sắc, những bức tranh tuy mộc mạc nhưng rất ấn tượng về ngày Tết. Nhưng chính Nhà Thơ *Thê Húc-Phạm văn Hạnh* trong một đoạn phiếm du: ‘MỘT CÁI TẾT Ở HÀ NỘI’ lại là người chỉ cho chúng ta thấy cái phần hồn của bức tranh Tết của *Đoàn văn Cừ*, những thăm kín tiềm ẩn phía sau hoài niệm Tết của *Vũ Bằng*:

“...Tết năm nay tôi ở Hà Nội. Và cũng như phần nhiều năm kể từ hồi nhỏ. Vì Hà Nội là “quê” tôi, tuy ông bà tôi là người ở mãi xa kia, bên bờ sông Bassac, cuộn cuộn ánh sáng quanh năm...

“Ăn Tết” đối với tôi là “sắm Tết”. Trong con mắt tôi, Tết chỉ có ở mấy ngày trước. Đến, là hết rồi. Xuân qua cho tôi cái cảm giác là lúc nở với lúc tàn cùng

trong một phút mà tiếng pháo đầu năm như khoa động trong lòng tôi những đường tơ đau đớn, lạ lùng...

Nên mấy ngày trước Tết, tôi sống mãnh liệt, sống trong chờ đợi... cái phút đương qua.

Tôi đi lên đi xuống mấy phố Hàng Ngang, Hàng Đào, rồi vào chợ, rồi đứng tần ngần trước cửa hiệu các chú khách. Người ta đi lại sắm Tết. Tôi cũng vậy. Và cũng nhiều bạn thiếu niên như tôi (kể cả các bạn gái). Chúng tôi nhiệt thành lặn lội trời mưa phùn lấm láp, vui sướng nhìn cả một vườn đào cửu đông trên các ngã đường. Hình như được chen lấn trong đám đông vôi vàng hớn hỡ lòng tôi cũng hớn hỡ vôi vàng?

Mấy bức tranh Tàu xanh đỏ giữ tôi lại hàng giờ. Chú khách Vân nam bán hàng, áo bông trắng sáo dài quét gót, vòng tay dấu trong tay áo như một phép thuật lạ. Tôi ngỡ một Tiên Ông ở phương xa lại để thử khách trần, - và bức họa mỹ nhân cặp trên tường nhìn tôi, hữu ý...

Quay lại, những bức họa lòe loẹt con gà, con cóc, như ở các truyện cổ tích chun ra, làm sống lại cả một thời xưa. Tôi thấy tôi đi “khám phá cuộc đời”, cái gì cũng đượm vẻ huyền bí, cái gì cũng nhuộm một màu tươi.

Pháo, câu đối, cam, hoa đào, cho đến môi người thiếu nữ, cảnh vật là một bản nhạc theo điệu hồng.

Nhưng sao lòng tôi chưa lên tiếng họa, hay còn đợi khúc Bạch Tuyết Dương Xuân?

Vì lòng tôi vốn như vậy, ở giữa cảnh xinh tươi còn khát cảnh xinh tươi, và vẻ đẹp bên mình chỉ khêu nỗi nhớ nhung một vẻ xa vời, báu lạ. Tôi nhớ đến một người đàn bà gặp một buổi chiều chợ tết năm kia. “Nàng” mặc tang phục bằng hàng đen, tóc vấn đối, phấn đánh qua loa. Một mùi thơm đầy sắc dục theo nàng như từ trong phòng ra. Lách trong đám muôn hoa, nàng chỉ mua mấy bó violettes còn ở chợ. Rồi đi... Tối hôm ấy, khi về nhà, tôi không còn người thấy mùi đào, mùi cúc nữa, và nằm mơ như một trận mưa tím bay tỏa khắp bên mình...

Tôi lần đi ngược lại những năm về trước, mỗi năm đều để lại cho tôi một hình ảnh đẹp, hình ảnh một người đàn bà. Cũng bận đồ đen, và con mắt còn đen hơn nữa...

“Nàng” ngồi xe điện, nàng vào cửa hàng, nàng mua một cánh hoa. Rồi đi...không bao giờ gặp lại.

Năm nay, tôi lại gặp một hình ảnh đẹp...

Trước cửa một hiệu thuốc Bắc, một chàng Cao ly đứng bán đôi bồn hoa lạ. Trên biển giấy đỏ cắm ngay cạnh đề mấy chữ: “Hợp Thời Mẫu Đơn Hoa Vương”. Hỏi giá không hơn hai chục bạc; còn hoa chơi đến tháng ba chưa tàn. Đành là chưa mua được, nhưng tự nhủ là cũng chưa ai mua, tôi đứng ngắm những buổi bình minh hé trên mấy hoa hồng phớt, và lặng chờ một Giáng Tiên sắp sửa qua, vô ý vương gãy một cành...

Nàng Giáng Tiên không bao giờ qua...”

Dù cho ‘Nàng Giáng Tiên không bao giờ qua...’, Nàng Giáng Tiên không bao giờ trở lại chùa Phật Tích ở Kinh Bắc để vương gãy một cành ‘Mẫu Đơn Hoa Vương’ một lần nữa...Dù cho chúng ta có ăn Tết hay không ăn Tết nữa, văn hóa Tết đã là một phần văn hóa của dân tộc, là nguồn cảm hứng bất tận của thi ca và âm nhạc. Ăn Tết, Hoài Niệm Tết, vẫn là mạch sống rưng rưng khơi động tâm hồn chúng ta trong mỗi mùa xuân.../.

Đào Như

Jan 27-2014